

oordeeld. Bij dit rechtsgeding is aan het licht gekomen, dat sedert eenigen tijd een gewezen adjudant van den Hertog van Bordeaux, de graaf de Loc-Maria, aan het hoofd der redactie van de *Quotidienne* staat.

Volgens den brief uit Trieste in dato 15 December, deden de wederom nielsche zeerovers in de Adriatische Zee op, hadden zij reeds twee schepen genomen en de equipagen vermoord, en liep het gerucht dat zij een vaartuig zonder overmand hebben, waarbij acht van de bemanning waren. Het Oostenrijksch Bestuur had verscheiden schepen tegen deze kapers uitgerust, en men meende dat het Grieksche Gouvernement ook maatregelen dienangaande zou nemen.

NEDERLAND

BOSCH, den 15 Januarij. Wij vernemen, dat in de stad en omstreken, politien circulieren, welke door geguede ingezetenen worden ondertekend. Wij kunnen die manifestatie niet anders dan prijzen, omdat dit het beste middel is, om handte wetgevende magt den staat der opinien kenbaar te maken, en daardoor te verhinderen, dat eeno wet tot stand komt, of maatregelen genomen worden, welke den (zowel finantien als staatkundigen) toestand van het land in gevaar brengen kunnen. Iedere finantiele kwestie, is tevens een politiek vraagpunt. Zij is het vooral thans nu staatkundige hervormingen noodzakelijk worden uit een finantiel oogpunt. Het is in dergelijke omstandigheden, indien ooit, dat ieder burger het zijne moet bijdragen, om de publieke opinie te doen kennen. Daartoe biedt het grondwettig recht van verzoekschriften bij de vertegenwoordiging in te dienen een geschikt middel aan. En het is ons aangenaam te kunnen melden, dat daarvan in Noord-Brabant onder de geguede klasse een goet gebruik zal worden gemaakt, ten bidden behaaren doeleinde. Wij spreken daarover weder in het volgend nummer.

Wij nemen in het Mengelwerk van dit nummer een merkwaardig vonnis over dat het Provinciaal Hof van Noord-Brabant, gedurende de maand van November, in de zaak der *NOVAAL-tienden* heeft uitgesproken. Wij hadden toen bevoegd dit vonnis geheel over te nemen, wij voldoen aan die belofte in het nummer van heden. Wij bevelen hetzelve aan de aandacht onzer lezers.

Gister avond had alhier een alarm plaats, dat de geheele stad in onrust bragt. Er werd brand geroepen, de brandklokken werden geluid, de brandspuiten verschenen uit hunne bergplaatsen, stroomden van menschen vloeiden samen, burgerlijke en militaire autoriteiten waren op hunne respectieve posten, etc. omdat een schoorsteen uitbrandde. Intusschen wanneer men het speekwoord indachtig is, dat het beter is hard te roepen dan den mond te branden, dan moet men de voorzorgen prijzen, welke tegen zulk een vreeselijk dreigenden ramp werden genomen. Dank die voorzorgen heeft zich het alarm bepaald bij het in het veld brengen der menigte. Het vuur heeft zich niet verder dan den schoorsteen uitgestrekt, en de brand heeft geene noemenswaardige gevolgen gehad.

Bij besluit van den 5 dezer heeft Z. M. aan Jonkheer P. A. Reuchlin, lid ridderschap van Gelderland, vergunning verleend tot het aannemen en dragen van het kruis van verdienste der Saksisch-Ervenijnsche Huis-orde, hem door Z. D. H. den hertog van Saksen-Meinigen geschonken.

Bij besluiten van den 9 dezer heeft Zijne Hoogsteit aan den heer E. H. Baron Menges van Wambertuisen, lid ridderschap van wijlen Z. M. Koning Willem Frederik, graaf van Nassau, en aan den heer W. F. van Oterloo, secretaris van Z. K. H. prins Frederik der Nederlanden, de vergunning verleend tot het aannemen en dragen er vermeerderd van ridder der orde van den Goede Adelaar, tweede klasse, en van ridder derzelfde orde, vierde klasse, hun respectievelijk door Z. M. den Koning van Pruisen geschonken.

Bij besluit van 10 Januarij jl., n° 65, heeft Zijne Hoogsteit aan Hoogsteits Duitengewonen adjudant, den kolonel jhr. J. T. van Spengler, vergunning verleend tot het aannemen en dragen van de verdienste der orde van de Rode Adelaar, 2de klasse, hem door den Koning van Pruisen geschonken.

's GRAVENHAGE den 11 Januarij.

Heden zijn de afdelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal vergaderd over het ontwerp der belastingwet. De Centrale Afdeling heeft eene zitting gehouden 1° over de voordragt wegens de bijzondere fondsen, en 2°, nopens de instructie voor de Algemeene Rekenkamer.

Morgen zullen al de Afdelingen weder vergaderen over het ontwerp der belastingwet; terwijl de Tweede Afdeling bovendien bijeenkomep zal, over de voordragt van wet, betrekkelijk de Handelsschappij. De Centrale Afdeling zal eene zitting houden over het ontwerp van wet wegens den achterstand van 1840 en vroeger.

Volgens bericht uit Rome van 31 December, was H. K. H. Mevrouw de Prinses Albert van Pruisen dien morgen van daar vertrokken, om zich over Florence naar Berlijn te begeven.

In het *Dagblad van 's Gravenhage* leest men:

H. K. H. de Prinses hebben het overgebleven gedeelte van het gebouw van het Departement van Marine bezocht. Ook hebben Hoogsteits dezelven zich naar het Burgerghospitaal begeven, om er een bezoek af te leggen bij den heer Stuur, die ter genezing zijner bij den brand bekomen wonden, derwaarts is overgevoerd. Met deelneming verneemt men, dat die heer, gelijk mede de heer Kruijff, zich naar omstandigheden, redelijk wel bevinden. Omtrent laatstgezegden vernemen wij, uit eene goede bron, dat het van menschevriendheid is te verwachten, dat hij die wonde heeft bekomen. Er ging, namelijk, bij het sloop van den brand, een kreet op, dat een mensch in de bovenste verdieping van het gebouw, om hulp riep. Oogenblikkelijk bekwam de heer Kruijff, met eenige anderen, een ladder, doch ap. te keeren hoogte gekomen, deinsde zijn voorman, bij het zien, dat er een sport ontbrak terug. De heer Kruijff is tusschen snelde zonder weifeling naar boven, en aan het gestoten raam gekomen, wilde hij met een linker aan stukken slaan, doch de daaraan verbonden slag was te zwak, om zulk te kunnen bewerkstelligen. Zijn besluit was spoedig genomen. Hij liet den linker vallen, sloeg met den arm het raam aan stikken, doch vond niemand en bekwam de zware wonde aan de pols. Zulk eene menchevriendende daad, hoewel niet door het voorgestelde doel bekrond, verdient vermeld te worden.

Voorts heeft het zich bevestigd, dat het grootste en kostbaarste gedeelte der archiven van de voormalige admiraliteiten der opvolgende besturen tot 1814, eene proot der vlammen geworden is. Het schijnt nogtans te blijken, dat de op het ministerie van Marine berustende Journalen van de zee-officieren, die in een ander gedeelte van het gebouw bewaard werden, behouden zijn. Ook zijn alle papieren na 1814, ten minste venge weg, het grootste gedeelte, bewaard, gelijk ook de belangrijke en belangrijke verzameling modellen.

Volgens de *Utrechtsche Courant*, zullen onderhandelingen worden geopend van den rijn-spoorweg van Amsterdam over Utrecht naar Arnhem, tot aan Keulen te verlengen hetwelk voor onzen handel zoo zeer wenschelijk wesen zou.

Provinciaal Gerechtshof
VAN
Noord-Brabant

Audientie van den 14 November 1843.

Bestaat er een DOMINIAAL REGT op de NOVAAL-TIENDEN in de Meijery van 's Bosch?

Het Provinciaal Gerechtshof van Noord-Brabant. Gezien het vonnis in zake gewezen door de Arrondissements Regtbank te 's Hertogenbosch, d. dato tienden Junij 1800 twee en veertig, behoorende geregistreerd, nitsgaders de acte van appellagvaarding de dato twintigsten September daaraanvolgende, mede behoorende geregistreerd.

Gezien de overige stukken van den processe. Gehoord partijen in hunne middelen en conclusien, zoo ten principale al in subsidium genomen, inhoudende de slotsommen derzelven als volgt:

Die van het Bestuur der Domeinen: Dat het dezer Hove moge behagen, wijzende in het hoogst resort, met vernietiging van dit appel en van het vonnis des regters a quo en bij vernietiging regt doende, aan het appellerend Bestuur sloop zuiver en eenvoudig toestewijzen, deszelfs conclusien in eerste instantie genomen, met afwijzing en ontzegging van die in reconventie door den Geintimeerden genomen en met condempnatie van dezelven in de kosten der beide instantien.

Die van *Martinus van den Broek*: Dat het den Hove moge behagen, met te niet doening van het appel, het vonnis der arrondissements Regtbank van 's Hertogenbosch van den tienden Junij 1800 twee en veertig te bekrachtigen cum impensis. De subsidiaire conclusien van het Bestuur der Domeinen: Dat het dezer Hove moge behagen aan hetzelve (voor zoo veel des noodde) te verleenen acte, dat hetzelve beveil is en aanbiedt in cas van contest, overeenkomstig het voorschift der wet te bevestigen, dat sedert den jare zestien honderd acht en veertig tot den jare zeventien honderd acht en negentien later door p. van wagen het Dootje (dat dezer staat) bij voortdureng, het recht tot heffing van *NOVAAL-tienden* in de voormalige Meijery van 's Hertogenbosch en bepaaldelijk te St. Oedenrode met de daad is geëxerceerd geworden ontrant alle woeste gronden of gelykzamen, en voor zoverre die ter culture wierden gebragt of ontgonnen en de termijn van verleenden vrijdom, voor zoverre die *tempore utilis* was aangevraagd, kwant te expireren, persterende onder benedice van dat tuit bidd' bij deszelfs conclusien ten principale, zod' exploit van dagvaarding in appel als ter wille genomen.

Gehoord den Advocaat Generaal *Stutgens* den Prokureur-Generaal in zyne conclusien, strekkende tot ontzegging van den eisch van het Bestuur der Domeinen cum impensis.

Overwegende ten aanzien der *NOVAAL-tienden* dat tusschen partijen in tvee is, dat de gemaakte als eigenaar van tekere perbeelen gelegd onder St. Oedenrode, genaamt de Heikampden, kadastraal bekend sectie C. n. 108 tot aan n. 102, groot twee Bulders, drie en vyftig Roeders en tachtig ellen, geweigerd heeft aan den pachtier der Dominiale tienden onder St. Oedenrode, genaamt de Keevering, derde klamp of zoogenaamde grooten valk, leverd den oogst van 1800, negen en dertien de tienden van gezegde perbeelen te laten volgen niettoepstaande de tuchdbare vruchten op dezelve perbeelen sedert twaalf jaren successievelijk gestield.

Dat de appellant op grond dezer daadzaken van den eerste regter heeft gevorderd, dat het Regtbank zoude behagen te verklaren, dat aan

Domeinbestuur van den Staat... vall' de verlijbare vruchten... en gering gewassen en ingeogst op voorschreven... behoudende... gebruik behouden met rigge... beteeld, en waarvan hij de tiende... ter van 's Rijks Domeinen formeel heeft geweligerd... mitsdien den geintimeerde te condempneren, om aan het eisch doende Bestuur in handen van deszelfs tiendpachter... van deszelfs Agent te 's Hertogenbosch te betalen... van een vijfde ten behoeve van den grondeigenaar... tiende van goud... veel meer of minder als door de Regsbank zal ge- arbitereerd worden... schade door de onregtmattige wervoring van... gemelden oogst aan het Domein-Bestuur in den... peil van deszelfs... deminatie in de legale... conteste en in de kosten...

dat de geintimeerde het recht van tiend op de voorschreven... op grond daarvan heeft geconcludeerd, dat aan het bestuur der Domeinen... alquien mogten worden ontzegd, en bij reconven- tie hetzelfde bestuur veroordeelt om de tiend sedert twaalf jaren wederrechtelijk van de heikampen ge- perespieerd, aan den geintimeerde te restitueren... met beval dat het montant daarvan... opgemakten gedebatteerd, en met... van den eischer... dat bij voormeld vonnis de vordering van het Do- mein-Bestuur... conclusie van hetzelfde zijn ontzegd... recuperatie de vordering van den geintimeerde nu geintimeerde is toegewezen met veruordeeling van het Bischopd Bestuur in de kosten...

Overwegende dat het onderzoek omtrent... of niet grondheid der beslissing van den regter... derige... 10. Van welke aard het bewijs moet wezen? 20. Van welke aard het bewijs moet wezen? 30. In hoe verma in casu goacht kan worden bewijs geleverd... 40. In de dag van de registratie... 50. Welke regtsvolgen daaruit voortvloeien? 60. Of overigen bewijs van tiendragt op de percelen... Bestuur geleverd... 70. Of het bij de supra... 80. Of de beslissing des Regters a quo ten aan- zien der reconventionelen eisch behoort te worden gehandhaafd...

Overwegende dat volgens een alge- meen... 10. Van welke aard het bewijs moet wezen? 20. Van welke aard het bewijs moet wezen? 30. In hoe verma in casu goacht kan worden bewijs geleverd... 40. In de dag van de registratie... 50. Welke regtsvolgen daaruit voortvloeien? 60. Of overigen bewijs van tiendragt op de percelen... Bestuur geleverd... 70. Of het bij de supra... 80. Of de beslissing des Regters a quo ten aan- zien der reconventionelen eisch behoort te worden gehandhaafd...

Ad 2am. Overwegende, dat tot eendergelyk be- w... geschiedkundige... etellingen... schryver... punt kunnen worden aangenomen tot toewijzing van een gepentendeerd regt... zich niet op eenen regstittel, maar alleen op

een regtsgront, een regtsbeginnel beroept, de dory sprong of het bestidn van dat beginsel, hetzij uit den verklaarden wil des weigervers of uit eene... den aangetoond, in welk geval voor-zeker... schiedkundige overleveringen tot verklaring van... beginsel kunnen bijdragen.

Ad 3am. Overwegende, dat als geschiedkundige daadzakt, zeer aannemelijk is, zoo als in het von- nis a quo breedvoerig wordt omschreven, dat van af de oudst bekende tijden, en voor de in- voering van het Christendom, de Grondheeren in deze gewesten gewoon zijn geweest tot exploitatie huuiler eigendommen grotere of kleinere percee- len aan anderen af te staan, onder voorbehoud van een zeker aandeel der daarop te winnen vruchten... en dat op die wijze het tiendrecht even als het regt van halfsteeling en schoofregt als een rechte oit- zigtendom, doch steunende op eene wettige over- eenkomst, reeds voor de invoering van het kano- nieke en leenregt alhier gevestigd, bekend bij ze- bronkelijk was.

Overwegende, dat al verder behoort te worden aangenomen, dat in deze gewesten, deel gemaakt hebbende van het voormalig Hertogdom Brabant, zoo in vroeger als in latere tijden het beginsel steeds heeft gevigend, dat de woeste en inculte gronden, waarop geen beter regt door titel of verjaring kan worden aangetoond aan den staat toebehoort, doordien volgens het romcinsche regt al de veroverde landen aan den staat overgingen; publicatur enim ille ager qui ex hostibus captus est... 20 § 1 ff. (de Captivis et post liminis) door dien na het ophouden van het Romcinsche gezag hier te lande, de opvolgende soeverein in de reg- ten van dien staat is getreden en gebleven in zoo verre daaraan door latere wetten of verorde- lingen niet is derogceerd, van welke derogatie niet blijkt, doordien het bestaan van grondheer- lijkheden in Brabant, en de uitgifte in eigendom of ter leen door de hertogen van inculte gronden, tegen zekere jaarlijksche eijnsen zoovele uitzonde- ringen zijn, welke in die gevallen waarin men zich daarop bezoopt, moeten worden bewezen, en dat de dispositie no. 8 van het testament van Hendrik III al te onbepaald is, om daartoe een argument voor het niet bestaan of vervallen zijn van het voor- melde beginsel te kunnen putten; terwijl hetzelfde daarentegen uit de ordonnantie van Philips de Goede van zesentwintig Mei 1400 tweekentig en van Karel V van den achtsten Junij 1500 negenen- twintig bepaald is dat de steden, vrijheden, dor- pen, godshuizen en singuliere personen hun regt op de vroenten, heijden, moeren, tegen over den staat moesten bewezen, blijkbaar is gehandhaafd, doordien al verder dat regt van den soeverein, krachtens artikel drie van het Munstersche vredes- tractaat op de staten der vereenigde provincien is overgegaan, en hetzelfde door geene latere wet- ten of staatsregelingen is vervallen, maar veelcr naderhand in de wetboeken van Napoleon en in het thans vigerende wetboek is erkend en gehand- haafd geworden.

Overwegende echter dat dit beginsel aangenomen van de zijde van het Domein-Bestuur niet is bewezen, dat tevens het algemeen regtsbeginnel in het voormalig Hertogdom Brabant uit heeft gevigend, dat alle inculte gronden, onverschil- lig aan wie dezelve in eigendom toebehooren, en krachtens welken titel die ook in handen van gemeenten of particulieren in eigendom zijn ver- gegaan, aan den soeverein tiendplichtig worden, zoodra dezelve tot cultuur worden gebragt, en zulks alleen krachtens regaal of als residie van eigendom, dat is alleen daarom, dat de soeverein geeneerd wordende de oorspronkelijke eigenaar van alle de landen tot deszelfs gebied behoorende, geverst te zijn, tevens zoude moeten gezicht worden, die landerijen onder geenen anderen titel en voorwaarden te hebben overgedragen, dan dat daaraan zoodra dezelve tot cultuur worden ge- bragt, tiend van de tiendbare vruchten aan hem

als den verbleven dominiat directus zouden worden betaald. Ad 4am. Overwegende, dat daarentegen als zoo vele onbetwistbare daadzaken vast staats, dat Karel de Grote, Souverein dezer gewesten, bij deszelfs capitulaire van 801 cap. 6 en 7 aan de parochie- geestelijken een algemeen tiendregt heeft toegekend, te betalen door de leken, welke tot de parochie kerk behoorden.

Dat onder anderen de opvolgende Souverein Lo- dewijk de Vrome heeft bepaald, dat de weder- spanningen tegen die betaling dier tienden door de wereldlijke magt, daartoe zouden worden gecon- stringeerd. Dat bij opvolgende deerten de kerkelijke concil- lien dat tiendregt door geestelijke middelen (bedrei- ving van excommunicatie enz.) steeds tegen de in- breuken van zijde der vorsten, prelaten, klooster- geestelijken en particulieren is verdedigd.

Dat Hendrik III, Hertog van Brabant, in zijn testament gemaakt bij Leuven op Zaterdag voor St. Mathijsdag 1260, dat regt bepaaldelijk met het noyaal tiendregt betreft, in geheel Brabant heeft erkend, beschikkende no. 3. *item per totam terram Brabantie generaliter desinas, nocalium nocalium mus Ecclesie et Ecclesiasticis personis ad quan pertinent plena iure.*

In dat zelfs Karel V, over dat noyaal tiendregt als over eene onbetwiste zaak bepalingen, heeft daar- gesteld, toen hij namelijk op verlegen der geesten- lijkheden een vroeger mandement van den zesden November 1500 twintig vijzigende, waarbij was geregeld van welke vruchten het tiendregt alleen kon worden gevorderd, in zijne declaratie en intenc- pretatie van dat mandement van den tienden Januarij 1500 acht en twintig heeft bepaald in twee *fuisse prohibitum solvi colligi, et deservi jura deo- cimarum de grano, lana, fructibus, extractis, et defructibus in terris, pratis, aut hereditatibus adovitris ad cultum, respectu unde in dardanus, ubi sunt extracti, collati, et defructibus, consuetudo fuit 40 annis antea solvi colligi jure hereditatis de talibus, et similibus granis, fenis, et fructibus* zoodat, wanneer alle deze daadzaken, als zoovele waarheden moesten worden aangenomen, bezwaar- lijk het stelsel door de commentateurs van de jus canonieum ant ecclesiasticum geleeraad, doordat de daadzaken gestaafd en door zoovele geschiedkundige feiten en aangehaalde beslissingen bevestigd, kan worden betwist, dat volgens het staatkundig ker- velijk regt, bepaaldelijk in het Hertogdom Brabant het beginsel algemeen heeft geheerscht, dat van elken nieuwelings ter cultuur aangebragen akker, *de quo non exstat memoria, quod aliquando cultus fuisse* tiendregt uitsluitend aan den Parochie van het kerspel binnen welks kring die akker ge- legen lag, verschuldigd was, en zulks onder den titel, op de wijze en met de uitzondering als door den eersten regter in het vonnis, waarvan appel- bereids is omschreven.

Ad 5am. Overwegende, dat dusdanig de regts- toestand geweest zijde betrekkelijk de noyaal-tien- den voor en ten tijde, dat de Souvereiniteit over deze gewesten van het Hertogdom Brabant, door den Koning van Spanje op de Staten der Vereenigde Nederlanden is overgedragen, uit dien regtssto- stand moet worden beoordeeld, in hoerroe dat noyaal tiendregt op den staat heeft kunnen over- gaan.

Overwegende dat bij de capitulaire van 's Hertog- bosch de dertiende September 1600 hegen en twintig, (houdende parollen bij Zijne Prinselijke Excellentie en de Gedeputeerden van de Edele Heeren Staten Generaal der vereenigde Pro- vincien van die Geestelijkheid, Magistraat en de Burgerie van de stad 's Hertogenbosch geaccof- deerd), in artikel drie is bepaald, dat de kerke- lijke en pastorie goederen zullen volgen aan den Hoogmogende Heeren Staten Generaal, om daar- van zooveel ten behoeve van de stad als van andere te disponeren. Overwegende echter dat, daargefaten het onde- zoek is hoevege daardoor Geestelijk noyaal tiend-

